

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını

# **SOSYOLOJİ DERGİSİ**

**Sayı 18  
Yıl 2007**

sınıflandırırken en son bilim olarak sosyolojiyi önerdi. Pozitivist düşünce akımı içinde etkin rol oynayan Saint Simon ve Auguste Comte burjuvanın gereksinme duyduğu sosyal bilim olan sosyolojiyi kurdular. Sosyoloji sosyal düzen ve ilerlemenin bilimi olarak inşa edildi. Daha sonra Emile Durkheim tarafından geliştirilen sosyoloji, aynı biçimde duyan, düşünen ve hareket eden toplumsal aktörlerden oluşan bir toplumun yaratılması için kullanıldı. Sonuç olarak ekonomik açıdan liberal, siyasal açıdan parlamenter demokratik olan bir ulus-devlet kuruldu. Bütün dünyaya bu ulus-devlet modeli bazen önerildi bazen de zorla kabul ettirildi. Emperyalist ülkeler tüm dünyanın kendi ekonomilerine eklenmesini arzu etti. Dünyanın büyük bir bölümünde "batılılaşma" veya daha cazibeli bir kavramla söylersek "modernleşme" süreçleri başlatıldı. Tüm insanlar için modernlik en iyi yaşam biçimi olarak önerildi. Modernlik çerçevesinde oluşturulan ulus-devlet modelinin dışında başka bir alternatifin aranmasına gerek kalmadığı ileri sürülerek tarihin sonunun geldiğine hükmedildi. Bu anlayışlara uygun olarak uzun süre sosyoloji burjuva ulus-devlet bilimine büründü.

Ulus-devlet, usun sosyal alanda vücut bulması olarak değerlendirildi. Sosyal olay ve olguların doğadakilerden farksız olduğu ve toplumda da gereksinimin egemen olduğu savlandı. Toplumun ve sosyal tarihin evrensel yasaları olduğu ilan edildi. Bu durumda sosyoloğun görevi kendi dışında var olan toplumu ve sosyal yasaları nesnel biçimde incelemektir.

Postmodern sosyologların modern sosyoloji eleştirisi, sosyologlara ve hatta sosyal bilimcilere yeni ufuklar açtı. Postmodern eleştiriler sosyolojiyi nesnellikten öznelliğe taşıdı. Nasıl ki pozitivist sosyoloji sosyalin merkezine nesnel nitelikli toplumu yerleştirdiyse, postmodern sosyoloji de özneyi toplumun yerine ikame etti. Pozitivist sosyolojiye göre insan yani toplumsal aktör; toplumun ürünü, bir parçasıdır ve dolayısıyla da, dünyanın güneş sistemindeki konumuna benzer bir biçimde toplumsal kurallara boyun eğmelidir. Bu durum doğal olarak sosyal gereksinimin bir sonucudur. Pozitivist anlayışa göre toplum bir düzendir ve insan iradesinin dışında evrimsel gelişim yasaları vardır.

Sosyolojinin nesnellikten öznelliğe taşınmasıyla birlikte toplumun veya ulus-devletin insan iradesiyle oluşturulmuş bir inşa olduğu görüşü benimsendi. İnsan iradesinin toplumu inşa etme, yıkma ve

yeniden inşa etme yetkinliği vardır. Daha doğru bir ifadeyle toplumun ne doğal, ne ussal ve ne de aşkın bir niteliğinden söz edilebilir...

Sosyolojinin merkezine insanın ve daha doğrusu onun öznelliğinin yerleştirilmesiyle birlikte ufukların genişlediği, sınırsız evrenlerin birbiri peşi sıra insan vizyonuna girmeye başladığı saptandı. Görüngüler aracılığıyla keşfettiğimiz "ontolojik varlık" hem zaman hem de mekân aracılığıyla sınırlandırılmıştı. İnsanın tahayyülü (imgelem, imagination) sınır tanımayan bir sanal evrenin varlığının keşfine olanak sağladı. Baudrillard'ın deyimiyle ontolojik gerçeklikten daha gerçek olan bir "üst gerçeklik" keşfedildi. XXI. yüzyılda sanal evren çevremizi daha fazla sararak gündelik yaşamımızın kaçınılmaz bir parçası durumuna gelecektir.

Teknolojinin çok hızlı bir biçimde gelişmesi ve yaygınlaşması dünyamızın hem zaman hem de uzam açısından küçülmesine yol açtı. Ekran başına geçen insan ışık hızıyla dünyanın her köşesine ulaşma olanağını bulabilmektedir. Cep telefonu sayısı dünya nüfusunun yarısına ulaştı. Telefon işitsel, görsel ve iletsel işlevler görebilmektedir ve çevremizde ortaya çıkan olayları anında kaydedip internet aracılığıyla tüm dünyaya aktarma olanağını sağlamaktadır. Bu teknik olanaklar sayesinde insanın en mahrem yaşamı bile kamusal alanlarda sergilenebilmektedir.

Görsel ve işitsel araçlar sayesinde her türlü yerel kültür öğeleri kültür sanayiinin kaynağı durumuna geldi. Kültür sanayii yerel kültürleri sanal ortamlara taşıyarak yanılısamacı bir biçimde bir üst gerçeklik olarak kitlelerin hizmetine sunmaktadır. Bu nedenle yerel ve ulusal kültür barınaklarında yaşama olanağı kalmadı ve çok kültürlülük gündelik yaşamların bir parçası hâline geldi. Küresel dünyada ötekileşmek veya ötekiyle yaşamak yaygınlaştı. Dünyanın mega kentlerinde, aynı mekanlarda farklı dilleri konuşan ve farklı kültürlere mensup olan insanların birlikte yaşamaları bu durumu yaratmaktadır. Çok dillilik ve kültürlülük küresel dünyanın en belirgin nitelikleridir.

Tüm dünya insanları daha fazla demokrasi, özgürlük ve insan haklarına saygıyı talep etmektedirler. Küresel dünyada kamusal alanlar ve kamuoyu küreselleşti. Bu çerçevede Dünya'nın her hangi bir yerinde insan hakları ihlal edildiğinde küresel tepkiler gelmekte gecikmemektedir. İnternet ortamlarında kamusal alanlar yaratılmaktadır.

Sanal ortamlarda farklı uluslara mensup insanlar arasında önemli sorunlar tartışılmakta ve ortak öneriler oluşturulmaktadır.

Kısaca özetlediğim küresel dünya olaylarının anlaşılması, anlamlandırılması ve yorumlanması için sosyolojinin yeni paradigmaları kullanması ve oluşturması gerekmektedir. İlk bakışta kaotik görünen küresel dünyanın anlamlandırılması için sosyologların sorumluluklarının arttığını düşünüyoruz. Küresel süreçlerin baş döndürücü bir hızla akışı günümüz dünyasının insanların bitmeyen bir anomi içinde yaşamalarına yol açmaktadır. Daha doğrusu uluslar üstü şirketler, en azından ekonomik açıdan makro dünya düzeyinde bir düzen oluştururken, insanlar mikro gündelik yaşamlarında kaotik bir ortamın sarmalına düştüler. Bu ortamda insanların önlerini görebilmeleri için sosyolojik paradigmaların projeksiyonlarına acilen gereksinimleri bulunmaktadır.

*Prof. Dr. Önal Sayın*

## İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	I
Modernleşme Sürecinde Kentsel Tasarımın Kurgulanışında Öteki'nin Ben'leştirilme Serüveni (The Adventure of Making 'The Other', 'I' in the Envisagement of Urban Planning in the Progress of Modernisation).....	1
M. Zeki DUMAN	
Demokratik Değerlerin Benimsenmesinde Sosyal Çevre Faktörü. (Social Environmental Factors on an Appropriation of Democratic Values).....	15
<i>Yücel CAN</i>	
Sivil Toplum Düşüncesinde Kırılma Noktası (The Breaking Point in Idea of Civil Society).....	41
<i>Ahmet ÖZALP</i>	
Eğitimin-Bilginin ya da Profesyonel Meslek Sahibi Bireylerin Marxist ve Weberci Tabakalaşma Kuramındaki Yeri.....	65
<i>Turhan ŞENGÖNÜL</i>	
Küreselden Yerele Tarım Politikaları (From Global to Local Agricultural Policies).....	105
<i>Şinasi ÖZTÜRK</i>	
The Construction of Meaning in TV Advertisements: Identities and Everyday Life (Televizyon Reklamlarında Anlamın İnşası: Kimlikler ve Gündelik Yaşam).....	127
<i>Nimet ÖNÜR</i>	
Hastalığın Sosyal İnşası ve Hastalık Anlatıları: Meme Kanseri Örneği (Social Construction of Illness and Body and Illness Narratives: Breast Cancer Case).....	149
<i>Aylin NAZLI</i>	
Van'da 2000-2003 Yılları Arasında Meydana Gelen İntihar Ve İntihar Girişimleri: Çeşitli Değişkenler Açısından Bir Karşılaştırma (Suicides and Attempted Suicides between 2000 and 2003 in Van: An Assessment of Suicides in Respect of Several Variants) .....	225
<i>Sema SANCAK</i>	
Gaziantep'te Sokak Çocukları Üzerine Bir Araştırma (A Study on Street Children in Gaziantep).....	249
<i>Özkan YILDIZ</i>	

**Çeviriler -Tez Tanıtımları**

Sosyal İlişkilerin Bilimi .....269  
Guy BAJOIT

**Yazarlara Duyuru**.....273